

Էնդոսուլֆան

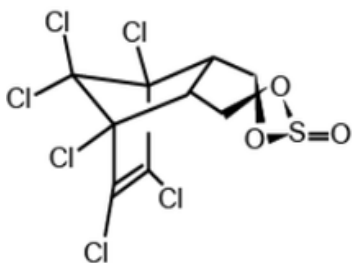
Էնդոսուլֆանը միջատասպան և տգասպան թունաքիմիկատ է:

Այն կայուն օրգանական աղտոտիչ (ԿՕՍ) է, ուստի բնութագրվում է հետևյալ հատկանիշներով՝

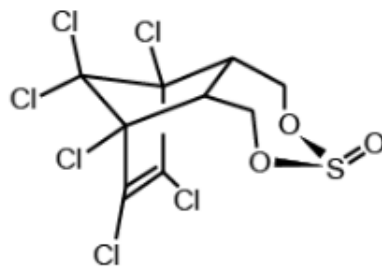
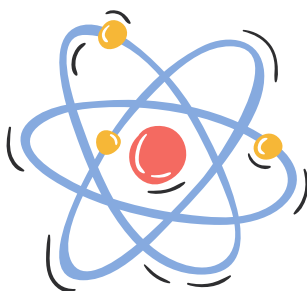
- թունունակ է,
- երկարատև կայուն է շրջակա միջավայրում,
- տեղափոխվում է հեռավոր տարածություններ,
- կենսակուտակվում է ջրային և ցամաքային օրգանիզմներում (բիոակումուլյացիա),
- ենթարկվում է բիոմագնիֆիկացիայի սննդային շղթայի վերին օղակում (օրինակ՝ փոքր ձկները կույ են տալիս աղտոտված պլանկտոնը, ավելի մեծ ձկներն ուտում են մեծ քանակությամբ փոքր ձկներ, իսկ ավելի մեծ ձկներով սնվող թռչունների օրգանիզմում վերջնական արդյունքում տոքսիկների կուտակումը հասնում է բարձր մակարդակի):

Էնդոսուլֆանի հիմնական բնութագրերը

- Քիմիական բնույթը՝ քլորօրգանական միացություն է:
- Արտաքին տեսքը՝ սպիտակ բյուրեղներ՝ սուր հոտով
- Դյուրավառ չէ, ջրում վատ է լուծվում:
- Քիմիական բանաձևը՝ $C_9H_6Cl_6O_3S$

ալֆա-Էնդոսուլֆան
(CAS No: 959-98-8)

բետա-Էնդոսուլֆան
(CAS No: 33213-65-9)

Կիրառությունը

1950 թ.-ականներից ի վեր օգտագործվել է որպես միջատասպան միջոց հատապտղային մշակաբույսերի, նաև սուրճի, բամբակի, բրնձի, սորգոյի և սոյայի լայն սպեկտրի վնասատուների դեմ պայքարում:

Հիմնականում օգտագործվել է ծծող և կրծող վնասատուների, օրինակ՝ կոլորադյան բզեզների, սպիտակաթևների, լիճների, ցեցե ճանճների դեմ, ինչպես նաև խոշոր եղջերավոր անասունների էկտոպարազիտների դեմ պայքարում:

Կիրառվել է նաև որպես փայտի պաշտպանիչ նյութ:

Օգտագործվել է Բրազիլիայում, Չինաստանում, Հնդկաստանում, Իսրայելում, Հարավային Կորեայում:

Տարեկան արտադրվում է 15000 - 20000 տ:

Ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա

- Էնդոսուլֆանը բարձր վտանգավորության թունաքիմիկատ է:
 - Այն կուտակվում է հողում, ջրում, օդում, նույնիսկ մոլորակի ամենահեռավոր շրջաններում, օրինակ՝ Արկտիկայում:
 - Խիստ թունավոր է ձկների և ջրային անողնաշարավորների համար, քանի որ փոփոխում է դրանց հյուսվածքներն ու գեները:

Ազդեցությունը մարդու առողջության վրա

Թունավորման պատճառները

- Պաշտպանիչ հագուստի բացակայությամբ լուծույթի պատրաստում և կիրառում
- Ոչ գրագետ կամ սխալ կիրառում
- Էնդոսուլֆանով աղտոտված ջրի, սննդի ընդունում կամ ծխախոտի օգտագործում

Սուր թունավորման նշանները

- Նյարդային համակարգի խանգարումներ
- Գլխապտույտ, շփոթմունք, մշուշոտ տեսողություն, մկանային կծկումներ
- Ուղեկցող ախտանշաններ՝ սրտխառնոց, փսխում, դիարեա, շնչառական դժվարություն, սրտի ռիթմի խանգարում
- Երիկամների, լյարդի և արյան հետ կապված խնդիրներ
- Մարմնի քաշի մեկ կիլոգրամի համար ընդամենը 35 մգ չափաքանակը կարող է մահվան պատճառ դառնալ:

Էնդոսուլֆանի ազդեցությունը հանգեցնում է մի շարք բացասական հետևանքների, ներառյալ էնդոկրին համակարգի խանգարումների, նյարդաթունավորության (նեյրոտոքսիկության), նաև վերարտադրողական թունավորության:

Իրավական կարգավիճակը

Շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա բացասական ազդեցությունների պատճառով Էնդոսուլֆանի օգտագործումն արգելված կամ խիստ սահմանափակված է բազմաթիվ երկրներում, այդ թվում՝ ԵՄ անդամ պետություններում:

Այն ընդգրկված է Ստոկհոլմի կոնվենցիայով կարգավորվող կայուն օրգանական աղտոտիչների Ա հավելվածում:

MUNI | RECETOX

Stockholm Convention
Regional Centre

Սույն տեղեկատվական նյութը ստեղծվել է «Հայ կանայք հանուն առողջության և առողջ շրջակա միջավայրի» ՀԿ-ի կողմից՝ GEF ID 10924 «Կայուն օրգանական աղտոտիչների մասին» Ստոկհոլմի կոնվենցիայի իրականացման ազգային ծրագրի վերանայում և թարմացում Ալբանիայում, Հայաստանում և Ղազախստանում» հնարավորության ընձեռնմանն ուղղված գործունեության նախագծի շրջանակում:

«Հայ կանայք հանուն առողջության և առողջ շրջակա միջավայրի»

ՀՀ, ք. Երևան, 0019, Բաղրամյան պող. 24/2

Էլ. փոստ՝ officeawhhe@gmail.com

Վեբ կայք՝ www.awhhe.am